
Uit den lande

Ondersteuning voor mensen die op de wachtlijst staan; de WachtVerzachter

Sjoukje Landman
Frens Meijerink

Auteurs zijn SPV i.o.

Er is sprake van een toename van druk op de zorg. Hierdoor neemt ook de wachttijd voor specialistische behandeling toe. Door deze toename wordt er, door verschillende zorginstanties, langere tijd gezocht naar een manier om cliënten en diens systeem te kunnen ondersteunen tijdens het overbruggen van deze wachttijd. Een van de initiatieven die hierop inspeelt is "de WachtVerzachter".

Volgens hoogleraar psychiatrie Jim van Os, in het artikel voor het televisieprogramma Pointer (d.d. 7 juni 2021), ervaart 20% van de Nederlanders psychische klachten, terwijl de GGZ maar voor 8% capaciteit heeft om te behandelen. Enkelvoudige en milde problematiek is goed te behandelen binnen de GGZ en deze benadering lijkt leidend bij het in zorg nemen van cliënten. Er wordt hierdoor onvoldoende gekeken naar wie iemand is en wat iemand vanuit persoonlijke beleving nodig heeft. Terwijl het ziekenhuis de meest ernstig zieke cliënten als eerste helpt, is het in de GGZ eigenlijk andersom, constateert van Os. Volgens Vektis.nl, de website waarop de fact-sheet-wachttijdinformatie GGZ te vinden is, is er in 2021 bij de zeven cliëntgroepen (aandachtstekort- & gedragsstoornissen, angst (excl. trauma), eetstoornissen, persoonlijkheid, pervasief, restgroep diagnoses (andere aandoeningen) en trauma) de gemiddelde wachttijd al geruime tijd langer dan 14 weken. (Vektis, 2021). Dit betekent dat er duizenden mensen jaarlijks op een wachtlijst staan, met alle mogelijke gevolgen van dien.

Volgens onderzoek (2019) van het onafhankelijk adviesbureau Strategies in Regulated Markets (SiRM.) overschrijden de wachttijden voor behandeling van psychiatrische problematiek in de ggz al jaren de Treeknormen. Cliënten, GGZ-aanbieders en zorgverzekeraars, verenigd in de Landelijke Stuurgroep Wachttijden in de GGZ, ondernemen daarom gezamenlijk initiatieven om de wachttijden terug te dringen. Een groot deel van de initiatieven is gericht op het verkorten van de GGZ-wachttijden. Een ander initiatief is verbetering van de ondersteuning van cliënten, naasten en verwijzers tijdens de wachttijd. Zij adviseren dan ook drie ondersteuningsmogelijkheden:

- Cliënten, naasten, verwijzers en GGZ-professionals voorzien van informatie;
  - Cliënten hulp en ondersteunende gesprekken bieden, eventueel buiten de GGZ;
  - Klachten monitoren en bereikbaar zijn voor vragen.
- (SiRM., 2019)

De druk op de wachttijden wordt ook opgemerkt bij de medische mensenrechtenorganisatie Dokters van de Wereld, die op 13 september jongstleden een brandbrief aan de Tweede Kamer heeft geschreven, met daarin een oproep om tussentijdse hulp te bieden aan wachtenden in de GGZ (Dokters van de Wereld, 2021)

Uit interviews die SiRM. (2019) heeft afgenomen bij cliënten, naasten en verwijzers, blijkt dat het bieden van ondersteunende gesprekken niet ten koste moet gaan van de al beperkte en kostbare behandelcapaciteit van GGZ-professionals, waarvoor al een wachtlijst bestaat. Er wordt om die reden dan ook gedacht aan andere deskundigen voor de overbruggende gesprekken, bijvoorbeeld ervaringsdeskundigen, die niet in directe zin gekoppeld zijn aan de beoogde behandeling. Het doel om voor deze inzet te kiezen is om een luisterend oor te bieden, tijdens het wachten en zo mogelijk verdere escalatie te voorkomen.

Eén van de initiatieven die inspeelt op de bevindingen van SiRM, is 'De Wachtverzachter'. Deze organisatie is momenteel gevestigd in de regio's Dronten en Utrecht en biedt ondersteuning aan mensen tijdens het wachten op psychische hulp door de inzet van ervaringsdeskundigen.

De WachtVerzachter werkt uitsluitend met ervaringsdeskundigen, die direct gekoppeld worden aan de cliënt die zich aanmeldt via de website www.wachtverzachter.nu of via één van de wijkteams die werkzaam zijn in de regio van de WachtVerzachter.

De WachtVerzachter biedt geen behandeling. De (vrijwillige) ervaringsdeskundigen hebben hiertoe niet een HBO opleiding tot ervaringsdeskundige gevolgd, maar werken vanuit hun eigen ervaring. Hierdoor hebben zij een groot personeelsbestand, waardoor zij een groot aantal wachtenden kunnen bereiken.

De ervaringsdeskundige neemt regelmatig contact op en nodigt uit om letterlijk en figuurlijk in beweging te komen, zodat men tijdens het wachten al kan werken aan het herstel. De WachtVerzachter kan vervolgens ook begeleiding bieden bij de stappen om zelf als ervaringsdeskundige bij de WachtVerzachter mensen te gaan begeleiden.

Hoe werkt de WachtVerzachter in de praktijk?

Door online onderzoek te doen naar initiatieven om de toename van de wachtlijsten, de toenemende druk op de zorg en daarbij de vraag naar een overbrugging voor deze wachtlijsten te ondervangen, kwam de WachtVerzachter naar voren.

Om duidelijk te krijgen hoe zij in de praktijk te werk gaan, is er contact gelegd met Isabelle, coördinator van de WachtVerzachter en met Carina, deelnemer en vrijwilliger in de regio Dronten.

In een interview waarin gevraagd is naar haar praktijkervaringen vertelt Carina hoe zij destijds is geholpen en hoe zij dit tegenwoordig weet in te zetten om andere hulpvragers te ondersteunen.

'Ik voelde mij gezien, gehoord en geaccepteerd.'

Carina vertelt dat zij in contact is gekomen met WachtVerzachter in een periode waarin zij het moeilijk had tijdens en na haar ernstige ziekte. Carina werd door de huisarts op een wachtlijst voor een psycholoog geplaatst, en daarnaast ook verwezen naar het Sociaal Domein voor hulp. Bij het Sociaal Domein (Dronten) kwam Carina in aanraking met de WachtVerzachter. De volgende dag werd zij al gebeld door een ervaringsdeskundige. Carina ging vanaf dat moment deelnemen aan de laagdrempelige activiteiten die georganiseerd worden; wekelijkse Zoom bijeenkomsten en wandelingen.

Iedere maandagochtend kreeg zij een uitnodiging via de app voor de wandeling; geen verplichting maar wel een uitnodiging zodat ze zich welkom voelde. Door de activiteiten kreeg ze meer structuur in de week en nieuwe sociale contacten met lotgenoten, waardoor haar zelfvertrouwen groeide. Carina voelde zich gezien, gehoord en geaccepteerd.

Ook tijdens de psychologische behandeling kon WachtVerzachter ondersteuning bieden aan Carina. Bij WachtVerzachter vond Carina een veilige omgeving om te oefenen met de oefeningen die zij kreeg vanuit de psychologische behandeling. Er is geen contact tussen behandelaren en de WachtVerzachter. Carina heeft zelf de koppeling gemaakt tussen haar behandeling en WachtVerzachter omdat dit in haar situatie voor haar passend en helpend was.

Carina kreeg het aanbod om een cursus "Ervaringsdeskundigheid" te volgen binnen de WachtVerzachter zodat zij zelf ook als vrijwilliger kon gaan werken.

Ook in deze fase voelt Carina zich door WachtVerzachter gehoord en gesteund in haar eigen wensen en mogelijkheden. Zij krijgt de ruimte om te leren en te oefenen en ervaren of een nieuwe rol bij haar past. Als dit niet zo blijkt te zijn, wordt er samen gezocht naar wat wel past.

De SPV en de WachtVerzachter

Onderzoekuitkomsten van Macpherson et. al. (2016) bevestigen de uitspraak van van Os, die benoemt dat er meer mensen met psychische klachten zijn dan dat er capaciteit is om hen te behandelen.

Voor de cliënt is een narratieve benadering van belang wat gericht is op de chiMed-principles, namelijk; verbinding met anderen, het ontmoeten van hoop en optimisme, empowerment en eigen regie, identiteit, zingeving en oog voor moeilijkheden. De essentiële veranderingen in iemands leven liggen op het niveau van zingeving of persoonlijk herstel, niet zozeer op dat van het symptomatisch niveau (Ekkers & van Hessen, 2020).

De SPV werkt volgens de vijf uitgangspunten van de sociale psychiatrie:

- hulpverlening richten op de cliënt in zijn context;
- tegengaan van marginalisering en uitstoting;
- flexibel aanbieden van hulp;
- geestelijke gezondheidsproblemen plaatsen in een epidemiologisch perspectief;
- hulp bieden bij praktische problemen (Kok & Donker, 1996).

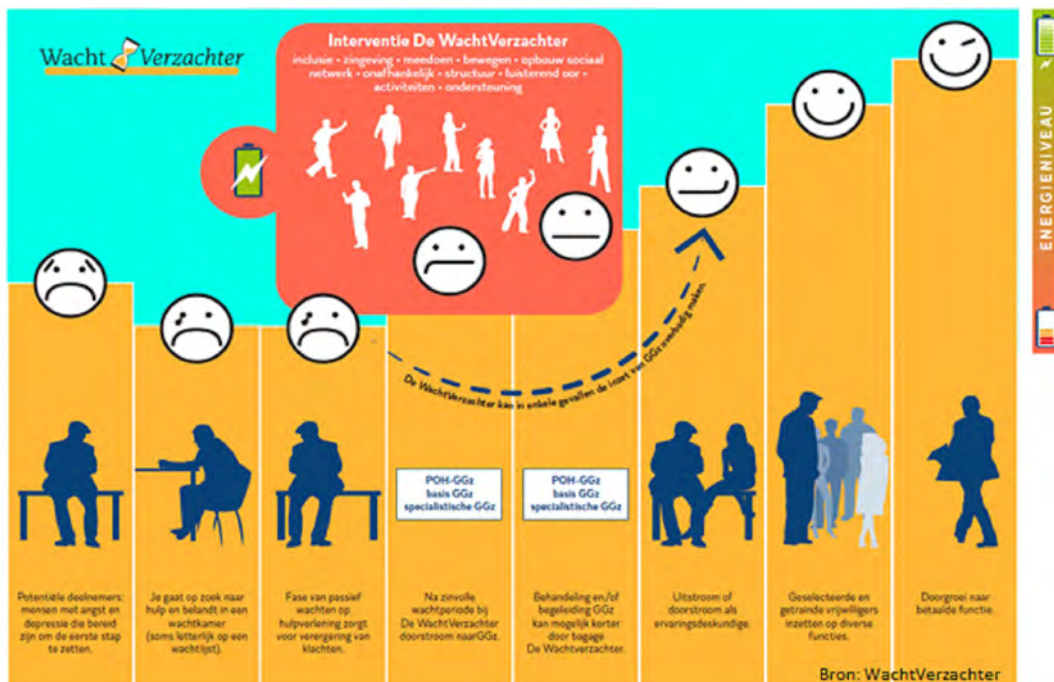
Bovenstaande uitgangspunten bieden handvatten om juist de personen met een psychische kwetsbaarheid, die tussen wal en schip dreigt te vallen wel de begeleiding te bieden die deze doelgroep, ongeacht de (toekomstige) diagnose en GGZ behandeling nodig heeft.

Hoe ziet deelname aan de WachtVerzachter eruit?

- Je werkt aan je herstel tijdens het wachten;
- Binnen 24 uur nemen we contact met je op en bespreken we wat je nodig hebt;
- Ondersteuning van een ervaringsdeskundige wanneer jij dat wilt;
- Wekelijkse ontmoeting met andere deelnemers (fysiek en/of online);
- Maandelijks creatieve en thema bijeenkomsten;
- Maandelijks weekendactiviteit;
- Werkboek met opdrachten en video's;
- We willen dat je je gezien en gehoord voelt en dat je echt tot onze 'club' gaat horen;
- Als je dat wilt kun je doorgroeien naar een rol als ervaringsdeskundige;
- We sluiten niemand uit, we zien je niet als cliënt;
- We geven geen behandeling of therapie en zitten ook niet op de stoel van de hulpverlener;
- Alles mag en niets hoeft!;
- Deelname aan de WachtVerzachter is gratis.

Bron: WachtVerzachter

Ongeacht het aantal diagnoses waardoor ze niet passen binnen een specifiek zorgpad. De SPV is in staat breder te kijken dan de diagnose en het zorgpad. SPV-ers kijken naar de problemen die iemand binnen zijn eigen context ervaart en onderzoeken welke mogelijkheden er wél zijn om iemand de zorg te bieden die hij of zij nodig heeft.

Wat ons in het verhaal van Carina opviel is de herhaaldelijk uitgesproken behoefte aan laagdrempelig menselijk sociaal contact en een veilige omgeving waarin geluisterd en gekeken wordt naar wensen en mogelijkheden. Dit is iets waar de SPV zich in het dagelijks werk en in contact met cliënten ook op richt. We zien raakvlakken met een generalistische, holistische en een presente en herstelgerichte benadering in de werkwijze van de WachtVerzachter. De SPV als verpleegkundig behandelaar kan bij deze benaderingswijze aansluiten.

Eén van de kwaliteiten van de SPV is dat zij zich buiten de geprotocolleerde banen kan bewegen in de zorg voor mensen met complexe problematiek (Ekkers & van Essen, 2020). In de praktijk van de SPV wordt echter duidelijk dat de huidige organisatie van de GGZ beperkingen met zich meebrengt. Zo wordt er gewerkt volgens zorgpaden en is de DSM 5 leidend in de zorg die geleverd wordt. Wanneer er sprake is van meerdere diagnoses wordt de problematiek, door de desbetreffende instelling waar de cliënt naar is verwezen, dikwijls als te complex bestempeld. Aanmeldingen van cliënten worden vervolgens afgewezen en mensen met complexe meervoudige problematiek worden van het kastje naar de muur gestuurd, op zoek naar een zorgaanbieder die hun wél wil helpen. Het volgende citaat, geeft de rol van de SPV binnen dit proces goed weer:

"Het echte diagnostische proces is niet het zoeken naar het best passende label, maar uitvinden wat de zorgbehoefte zijn, in de context van iemands verhaal"
 (van Os, 2018).

Door oog te hebben voor de zorgbehoefte en persoonlijk ervaren van het psychische leed, kan het contact met de WachtVerzachter ondersteunend zijn om de wachtlijst te overbruggen. Mede door het schrijven van dit artikel hopen we meer bekendheid te geven aan de WachtVerzachter, wat wellicht kan helpen dit initiatief ook in andere regio's in Nederland op te starten, dan wel verder te kijken dan alleen maar de geprotocolleerde banen.

Literatuurlijst

- Ekkers, S., & Essen van, H., (2020). *Sociaal Kapitaal; De identiteit van de sociaal psychiatrisch verpleegkundige*. Eindhoven: V&VN-SPV
  - De Nederlandse GGZ. (2021, 11 februari). *Meer inzicht in wachtlijsten voor ggz-behandelingen*. Geraadpleegd op 09-01-2022 van: www.denederlandseggz.nl/nieuws/2021/meer-inzicht-in-wachtlijsten-voor-ggz-behandelingen
  - Dokters van de Wereld. (2021). *Oproep aan de kamer; Biedt tussentijdse hulp aan wachtenden in de GGZ*. Geraadpleegd op 19-01-2022 van : <https://doktersvandewereld.org/oproep-aan-de-kamer-biedt-tussentijdse-hulp-aan-wachtenden-in-de-ggz/>.
  - Kok, I., & Donker, M., (1996). *Sociale Psychiatrie; een concept in kaart gebracht*. Utrecht: NcGV
  - SiRM. (2019). *Gebruik verschillende vormen van ondersteuning tijdens ggz-wachttijd*. Geraadpleegd op 19-01-2022 van: <https://www.sirm.nl/docs/Publicaties/Gebruik-verschillende-vormen-van-ondersteuning-tijdens-ggz-wachttijd-Versie-9-5-2019.pdf>
  - Vektis. (2021, juni 10). *Hotspot wachttijden ggz* | Vektis.nl. Geraadpleegd op 30-06-2021 van: www.vektis.nl/intelligence/publicaties/factsheet-wachttijd-informatie-ggz/hotspot-wachttijden-ggz
  - *WachtVerzachter*. (2021). Geraadpleegd op 08-12-2021 van: <https://wachtverzachter.nu/>
-

Vrijdag 20 mei 2022 vieren we ons 40-jarige jubileum als beroepsvereniging Door corona 2 jaar later dan gepland. Hou je email in de gaten of kijk op de website om je in te schrijven voor deze ochtend, de middag of de avond. Inschrijven voor alle drie is helemaal top.

Gewoon op het bekende adres www.venvn-spv.nl

Vanaf april is ook het archief van de afgelopen 42 jaar weer te raadplegen en te doorzoeken:

Ledenvergaderingen
Landelijke studiemiddagen
Regionale studiebijeenkomsten
Nieuwsbrieven
Vakblad Sociale Psychiatrie en voorlopers

www.archief-spv.nl